

Hoe een nauwkeurig door Christiaan Huygens ontworpen meetinstrument een met bijgeloof beladen symbool werd.
De geschiedenis van grootvaders klok.

JOHAN DE KONING

Zaans Uurwerkenmuseum

Aan een bezoek aan het klokkenmuseum gaan twijfels vooraf. Want de Nederlandse klok is een symbool en niet bepaald van vooruitgang. Ze staat op de schoorsteenmantel en drukt degelijkheid uit. Ze houdt niet van initiatieven; die komen altijd zomaar ineens uit de lucht vallen. Rustig aan jongen, zegt de klok, alles duurt zijn tijd en dadelijk moeten de kinderen naar bed.

Het museum is gevestigd in een van die groene houten huizen aan de Zaanse Schans, het toeristisch centrum van de Zaanstreek. Het heet Zaans Uurwerkenmuseum, een

naam die verwarring zou kunnen wekken, want iedereen heeft wel eens van de Zaanse klok gehoord, maar daar beperkt dit museum zich niet toe. Het geeft een overzicht van de ontwikkeling van het Nederlandse mechanische uurwerk in het algemeen en huisvest enkele van de belangrijkste klokken die er tussen 1500 en 1860 in Nederland zijn gemaakt.

Eenmaal binnen maken de twijfels al snel plaats voor bewondering. In de eerste en belangrijkste kamer valt het oog op

een heel mooi, verguld uurwerk, dat ongeveer anderhalve decimeter hoog is. Het is een van de eerste, zo niet het allereerste nauwkeurige slingeruurwerk dat ooit werd gemaakt.

De uitvinder was de Haagse geleerde *Christiaan Huygens*, die er in 1657 een octrooi op verwierf. Huygens vergrootte de nauwkeurigheid van de slinger door aan weerskanten boogjes aan te brengen. Het uurwerk kan hooguit een seconde of vijftien per etmaal voor of achter lopen, terwijl men daarvoor genoeg moest nemen met een half uur.

Huygens maakte zijn klokken niet

Geschilderde zon op een Friese stoelklok uit 1736.
Foto Peter Wolters -AVC/VU